

อรุณา เขียวคุณา 2552: การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำโครงการชลประทานระบบท่อส่งน้ำหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์อภิชาติ ภัทรธรรม, Ph.D. 113 หน้า

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำ โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนที่ได้เลือกสุ่มตัวอย่างในพื้นที่โครงการชลประทานระบบท่อส่งน้ำหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี จำนวน 124 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 53.93 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกไม่มีตำแหน่งเป็นกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ อาชีพหลักเกษตรกรรวมมากปลูกสับปะรด อาชีพรองรับจ้างปลูกพืชสภาพการใช้น้ำเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับน้ำจากจุดจ่ายน้ำช่วงต้นท่อส่งน้ำ มีระยะเวลาในการใช้น้ำต่อปีเฉลี่ย 153.03 ชั่วโมง พื้นที่ได้ใช้น้ำเฉลี่ย 6.68 ไร่ และค่าจัดการน้ำต่อปีเฉลี่ย 543.31 บาท

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำ พบว่า อยู่ในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ยรวม 2.44 โดยการมีส่วนร่วมปฏิบัติ จัดอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 2.61 ร่วมศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน และร่วมติดตามประเมินผล จัดอยู่ในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 2.08, 2.42 และ 2.54 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำแตกต่างกัน ได้แก่ อายุ สถานภาพเกษตรกรในกลุ่มผู้ใช้น้ำ อาชีพรอง ตำแหน่งจุดจ่ายน้ำ ระยะเวลาในการใช้น้ำ จำนวนพื้นที่ได้ใช้น้ำและค่าจัดการน้ำ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ชลประทานควรให้ความสำคัญในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรมความรู้การจัดการน้ำและปรับปรุงขยายแนวท่อส่งน้ำ จุดจ่ายน้ำ ตลอดจนส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมกิจกรรมในการจัดการน้ำมากขึ้น